

בעזה"ש"ת

סֵפֶר

שִׁכְר וְעוֹנֵשׁ

חֶלֶק שְׁנֵי

סֵדֶר שְׁמוֹת

פָּרָף א'

פְּרָשׁוֹת שְׁמוֹת - פִּי תִשָּׂא

פְּרָקִים י"ג - כ"ב

בו יבאר נחיצות למוד עניני שכר ועונש, שישים אל לבו מהענינים הגדולים אשר מענישים את האדם בעולם הזה ובעולם העליון על כל עברה ועברה, וכמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה, ואין יכולים לשער מה שנפש הרשע תסבל בעולם הבא. וידע האדם כמה הפסיד תענוגי הגן עדן ועולמות הנצח, ויתבונן אז בשכלו הגדול כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מפל חיי העולם הבא, והשכר הגדול אשר משלמים לאדם בזה ובבא על כל מצוה ומצוה ועל כל דבור ודבור של תורה, ובגגע קטן יכול להפך הכל לטובה להיות מבני עליה, לזכות ל"עין לא ראתה אלקים וזלתה יעשה למחפה לו". ובלמוד האחר תמידים כסדרם יטהר נשמתו ויזכה למעלות עליונות פי'דע מדברי האריז"ל.

יצא לאור בפעם הראשונה שנת תשס"א 5000 עותקים, ובפעם
שנייה 25.000, וכעת יוצא לאור מחדש שנת תשע"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
CIO CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

לקנות הספרים במחיר מטובסד:
אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו
ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"
רחוב נחל לכיש 8/24 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 02-995-1300 / פקס: 054-843-6784

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

"דע שהולמודים זה"ק בחול שעה אחת, מקבלים שכר כמו שנה שלימה. בשמחה, כמו אלף שנה, ובצער, כמו מאה אלף שנה. בשבת, כמו אלף שנה תורה, בשמחה, כמו מליון שנה, ובצער, כמו מאה מליון שנה תורה." (פסא מלך, הרי"ח הטוב, אורחות צדיקים, אבדר"ג).

אמונה בשכר וענש

בראשית פאן רמוז גמול. צריך לידע האדם ולתקוע אמונה שלמה בלב, שהקדוש ברוך הוא מעניש את הרשעים, ומשלים שכר טוב לצדיקים, וזה רמוז פאן ביום ראשון במה שכתבנו לעיל, דאמר רבי אבהו, "והארץ היתה תהו", אלה מעשיהם של רשעים, ויאמר אלהים יהי אור", אלה מעשיהם של צדיקים (בראשית רבה ב), ופאן רמוז נמי ענש ושכר דבאמרו "תהו" אלה מעשיהם של רשעים, מה נאמר שם "וחשך על פני תהום", זהו ענשם של רשעים. "ורשעים בחשך ידמו" (שמואל א, ב ט). והצדיקים מה נאמר בהם "יהי אור", דמנוחתם תהיה כבוד, ואורה ושמחה. ובעל תשובה צריך לידע באמונה שלמה, שיש ענש ושכר, ובזה יבוא לסוד מדרך רע ויעשה טוב. (גנזי המקלך עמוד סד; אורחות התורה לאביר יעקב ז"ע)

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחינו בני ישראל לתשובה שלימה.

ספר שְׂכַר וְעוֹנֶשׁ

המבאר עניני שְׂכַר וְעוֹנֶשׁ, שהוא אחד מהיסודות הגדולים בקדושת
ישראל וטהרתו (חפץ חיים "צפית לישועה")

בו יבארו עניני יראת שמים והתעוררות, ותקוני התשובה ומצות
התוכחה וכן גודל הפגם המגיע לנפש וגוף האדם מחמת אי ידיעת
עניני יראת שמים ויראת הענש, ומבאר הגר"א במשלי (י"ב, י"ד),
גודל הזכות שיש למזכה הרבים ומוכיח את חברו, ואם שמע,
מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל
כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.
(וכו כתב ה"אזהב ישראל" בפרשת קרח, עין שם, ומקורו בספר שער הגלגולים
הקדמה כ' דף כ' עמוד א' ד"ה והנה לסבה זו). ובזהר (פרשת תרומה קכ"ט ע"א)
אמרו, שצריך האדם למרדף בתר חייביא ולמזכה להו כמאן דרדיף
בתר חיייו, עכ"ל.

כל זה מלקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זהר
הקדוש ותקונים [על פי פרוש הסלם] וספרי הראשונים, ומספרי
מוסר מגדולי האחרונים זי"ע, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות
אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו
של עולם ובני אדם מזלזלים בהם ואפילו הלומדים והיראים,
מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהו
ויזכרו ללמד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.

והוא אוצר נפלא אשר בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי
ישיבות, מלמדים ומחנכים וכל איש ישראל, את הדרך אשר ילכו
בה ואת המעשה אשר יעשו.

והלומד בספר זה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה
והתעוררות עליונה להתאמץ ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך
שמו.

הספר שבר ועונש נחלק לפרקים לפי סדר פרשיות התורה לכל השנה, כדי שיוכלו ללמוד הספר הזה מדי שבוע בשבוע, לכל שבוע פרק אחד.

הדפסנו אותו בל סדר בחלק אחד כדי שכל אחד יוכל להחזיקו בנים הטלית או התפילין שלו, וכך יוכל להשלים חוקו מיד אחר התפלה מדי יום ביומו

לוח הפרקים לפי סדר הפרשיות של חלק שני
= סדר שמות =

7. תרומה..... פרק י"ט

8. תצוה..... פרק כ'

9. כי תשא .. פרק כ"א

10. ויקהל.... פרק כ"ב

11. פקודי.... פרק כ"ב

1. שמות..... פרק י"ג

2. וארא..... פרק י"ד

3. בא..... פרק ט"ו

4. בשלח..... פרק ט"ז

5. יתרו..... פרק י"ז

6. משפטים... פרק י"ח

בעזרת השם יתברך

פתח השער

• שכר ועונש •

בו יבואר:

מתאר את אור המצב הנורא שהכלל ישראל נמצאת בה כעת, והמאורעות השונות ומשונות אשר אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברתה האסונות המפחידים ששמעו אזנינו ודוה לבינו והמצב המסוכן בארצינו הקדושה ראינו לנכון לעורר את אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר שידעו ויבינו את כוחו הגדול של היצר הרע ותחבולותיו לצוד נפשות בני ישראל, ואז ידעו להיזהר ממנו. - על ידי שפע של כסף וזהב עשו את העגל - על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מהי - היצר הרע משפיע כסף להכניס בני אדם ברשתו - התיקון השלם - אלה ששקועים בבור הגשמיות לא יזכו לקבל פני משיח צדקינו.

תוכן הענינים

של פתח השער

- א. אור המצב הנורא שהכלל ישראל נמצאת בה כעת והמאורעות השונות ומשונות אשר אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברתה האסונות המפחידים ששמעו אזנינו ודוה לבינו והמצב המסוכן בארצינו הקדושה ראינו לנכון לעורר את אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר שידעו ויבינו את כוחו הגדול של היצר הרע ותחבולותיו לצוד נפשות בני ישראל, ואז ידעו להיזהר ממנו. ה.....
- ב. על ידי שפע של כסף וזהב עשו את העגל. ה.....
- ג. ובתים טובים תבנה וגו' וכסף וזהב ירבה לך וגו' ורם לבבך ושכחת את ה'. ה.....
- ד. על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מה'. ו.....
- ה. היצר הרע משפיע כסף להכניס בני אדם ברשתו. ז.....
- ו. היצר הרע ממשיך באותו הכיון. ז.....
- ז. רדיפת כבוד ואנוכיות, מחלוקת, פאליטיק וקנאת איש מרעהו, הם שורש פורה ראש ולענה להרחיק את האדם מיראת שמים. ט.....

- ח. התיקון השלם ט
- ט. רדיפת הגשמיות מתחלק לג' סוגים שונים י
- י. אין לאדם חלק בתורת משה רבינו אם לא מאמין
שהכל נסים, אין טבע ומנהגו של עולם יא
- יא. הדין והמשפט בבית דין של מעלה יד
- יב. אלה ששקועים בכור הגשמיות לא יזכו לקבל פני
משיח יד
- יג. השיכור נדמה לו שהכל טוב טז
- יד. הנסיונו בעולם הזה הוא לפי גודל חטאו שחטא
בגלגול הקודם יז
- טו. קין בחר לו חיי עולם הזה מפני שחשב שרק בזה תלוי
הצלחתו יח
- טז. יתכן שיהי' האדם שפל מאד ורחוק מרוחניות ויש לו
ניצוץ ושורש נשמה גבוה מאד יח

פתח השער

מה הכוח של היצר הרע

לאור המצב הנורא שהכלל ישראל נמצא בו כעת והמאורעות השונות ומשונות אשר אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברו האסונות המפחידים ששמעו אזנינו ודוה לבנו והמצב המסוכן בארצנו הקדושה ראינו לנכון לעורר את אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר שידעו ויבינו את כוחו הגדול של היצר הרע ותחבולותיו לצוד נפשות בני ישראל, ואז ידעו להיזהר ממנו.

על ידי שפע של כסף וזהב עשו את העגל

בכל תקופה יש ליצר הרע תחבולות חדשות איך לצוד את הנפשות, לפי המצב של אותו הזמן^א, וכמו שכתוב בגמרא^ב יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום. ומצינו כמו כן שאחרי יציאת מצרים היה לבני ישראל שפע גדול מביזת מצרים ומביזת הים, שזה מצד אחד טוב ומצד אחד נסיון. ובני ישראל נכשלו בזה שנסקעו בביזת הים, עד כדי כך שמשה רבינו היה צריך להסיעם בעל כרחם ככתוב "ויסע את בני ישראל" (פירוש רש"י) שמשה פחד שישקעו לגמרי. וכתוצאה משפע זה באמת נכשלו בחטא העגל, כמו שטען משה רבינו,

ובספר (נפש כל חי לגהרח"פ מערכת ת' אות ז') כתב וזה לשונו: כל עוד שדור הולך ודור בא, התורה מתרבה יותר ומתחזקת יותר על ידי ספרים החדשים המתוספים בכל דור ודור וכמה חומרות חזקים מתוספים בכל דור ודור.
(ב) קידושין ל' עמוד ב'.

"ודי זהב" כפירש רש"י: בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל, הוא גרם שעשו את העגל¹.

ובתים טובים תבנה וגו' וכסף וזהב ירבה לך וגו' ורם לבבך ושכחת את ה'

ויש לתמוה, הלא גם בלי כל כך הרבה כסף היו יכולים לעשות את העגל? שהרי מתוך ששים רבוא גברים הי' מספיק שכל אחד יתן משהו זהב כדי לעשות עגל. אלא המכוון בזה הוא שבגלל ריבוי הכסף שהי' להם, התחילו לחשוב יותר ויותר על ממונם, ולהיות לבם שקוע בזה, והתייחסו אל הכסף יותר בחשיבות וכמו שבדרך כלל נהי' טבע בני אדם שיש להם הון ועל ידי זה חס ושלום מתרחקים מהשם יתברך², וכמו שכתוב³ "ובתים טובים תבנה וגו' וכסף וזהב ירבה לך וגו' ורם לבבך ושכחת את ה' וגו', ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁴.

(ג) ברכות דף לב.

(ד) וידועים דברי חז"ל (קידושין דף פ"ג) כסף מטהר את הממזרים". ...אימרה זו אמורה לאו דוקא אצל יהודים אמריקאים שגרו בארצות הברית לפני מאה שנה, אלא גם על דורנו כאשר ישנם בתוכנו אנשים שיצרו חזק ואין בהם הכח לגבור על אותה חולשה.

(ה) דברים ח, יב.

(ו) ועיין באורחות חיים להראש וזה לשונו: **והצנע לכת עם בוראך ואל תשים זהב כסלך כי זאת תחלת עבודת עבודה זרה.** ובס' דרך ישרה כ', נראה לאחר שיסור ממנו משענת בני אדם ישעון עצמו על כסף וזהב שיש לו ויסמוך עליו ויצמצם מיום אל יום, אבל הרי אמרו האומר מה נאכל למחר הרי זה מקטני אמנה, ואם כן אם יבטח בכספו וזהבו שיש לו הרי הוא בכלל מה נאכל למחר שמבטיח עצמו על מחר והרי זה תחלת עבודה זרה.

ובאור החיים הקדוש כתב^ז על הפסוק הזה שתחילת תחבולות היצר הרע הוא להשכיח את האדם דבר זה ודרך זה יכנס לאבדו, ולזה סמך הפסוק שלאחריו "והי' אם שכוח תשכח" וגוי' פירוש אם שכוח דבר זה שהי' הוא המטיב לך וגוי' סוף שתשכח את הי' וסופך ללכת אחרי אלהים אחרים וכו' עיין שם.

על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מה'

ובאמת לפני חטא העגל כבר ירדו בני ישראל ממדרגתם עד שבלבם כבר התרחקו מדי' וזה הי' עיקר החטא, כי למעשה העגל באמת לא היו ראויים, כדאיתא בגמרא "לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה". ובספר פרי הארץ להרב ר' מנחם מענדל מוויטעפסק מסביר, שהכוונה שלהמעשה לא היו ראויים, אבל במחשבה הי' להם אותו החטא. ולכן נתנו להם מן השמים להכשל בחטא העגל, כדי שזה יעורר אותם לתשובה על המחשבה, מה שלא היו מרגישים ומתעוררים, אם לא היו נכשלים בחטא העגל, ולפי זה באמת, עיקר החטא של העגל הי' החטא במחשבה ובלב. ובזה מובן היטב מה שאמר משה רבינו "וודי זהב", כלומר, שזה גרם לעיקר החטא דהיינו על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מהי' כני"ל, ועל ידי זה נוצר אפשרות ליצר הרע להכשילם בחטא העגל.

היצר הרע משפיע כסף כדי להכניס בני אדם ברשתו

וכן אחרי מלחמת העולם האחרונה, לקח היצר הרע את שארית הפליטה שנזדככו ונטהרו, והשפיעם כסף, שהנאצים ימח-שמים התחילו לתת כסף פיצויים. והכסף הזה קיררם והפנה לבם מרוחניות, ונשכחה מלבם ההתעוררות

(ז) דברים ח, יב.

ששררה אז על ידי הסבל שעברו, שניתק לבם מהגשמיות ונתיאשו כבר מחיים גשמיים, מכיון שראו בעיניהם שנהרס כל הגשמיות ולא נשאר כלום מכל מה שרכשו כל השנים. וההתעוררות שלהם היתה משפיעה גם על כל הכלל שהיו מתעוררים כולם על ידם, וגם בכח סגולי, כי כל ישראל מבחינת נשמתם הלא הם כאיש אחד, ולכן, כשאחד מתעורר מכניס כח התעוררות בלב כולם¹, ומכל שכן כשציבור גדול מתעורר, בוודאי שזה עושה רושם גדול המורגש בלב כל הכלל. ואחרי שהצליח היצר הרע לקרר אותם, ממילא נתקררו אצל כל הכלל.

היצר הרע ממשיך באותו הכיוון

גם אחר כך המשיך היצר הרע לעבוד באותו הכיוון, בכל מקום בצורה אחרת אבל באותה הנקודה, להמשיך את לב העם להיות שקוע בגשמיות, עד שהגיעו למצב שלא היה כמוהו מאז היה ישראל לגוי. ומאחר שליצר הרע לא הי' כח כל כך בתקופה הזו להמשיכם לתוך חטאים ממש, (וכלומר, לכן, לא הי' בכחו לשלוט על הציבור החרדי שומרי תורה ומצוות כי בוודאי שלט אז גם כן על החלשים, כי לא נתבטל כחו לגמרי, אלא נחלש כחו, ובמעט כח, מספיק לשלוט על החלשים) מפני שנטהרו על ידי הסבל שעברו. וגם האויר של העולם בכלליות נטהר², לכן היצר עשה כמו לאחר יציאת מצרים, שהמשיכם והשקיעם לתוך מחשבות גשמיות עולם הזה ולא חטא ממש, שזה כן הי' ביכולתו, ועל ידי זה ירדו נפלו לתוך מצב קשה,

(ח) ועיין בספר בעל שם טוב פרשת כי תשא על הפסוק "מחני נא מספרך" וגו' שכל מחשבה של כל יהודי בין מחשבה טובה בין להבדיל מחשבה רעה משפיעה על הכלל כולו, אפילו מחשבה רעה של רשע יכולה חס וחלילה להשפיע פגם אפילו להצדיקים, [עיין שם דבריו הקדושים היקרים].

(ט) כידוע ליודעי ח"ן.

שמכלה מנפש ועד בשר, מחלה רוחנית שיותר קשה מעבירה פרטית, שכחה של עבירה רק לגרור אחריה עבירה דומה לה. מה שאין כן המחלה הזאת של ניתוק הלב מרוחניות, הורסה את היסוד של כל התורה וקיום המצוות, מאחר שמוציא את תשוקת הלב מרוחניות, ומשעבדו להבלי עולם הזה, והרי רחמנא לבא בעי "שכל המצות עיקרם בלב"¹.

ולכן, על ידי זה ירד לאט לאט מצב העם ירידה גדולה שנתרחקו מה' ומרוחניות, שרבים נמשכו אחר הגשמיות עד שנחרב אצל רבים הפנימיות של היהדות: **יראת ה' אהבת ה', ביטחון אמיתי, רגשי קירבת ה'**, ועל ידי זה ממילא נמשכו אחר כך גם לשאר עבירות, וידועים דברי הרמב"ם² שאם הלב פנוי מרוחניות אז ממילא נכנסים בו כל מיני יצרים. לכן לתוך החלל הזה שבלב כל אלה שרודפים אחר עולם הזה, נכנס היצר הרע עם כל שלוחיו, תאוות, גשמיות, חוסר קדושה וכו'.

נמצא שניתוק הלב מרוחניות הוא השורש לכל המכשולים, ושאר העבירות הם נגרות אחרי'. וכמו שמצינו שהזהיר שלמה המלך על שמירת הלב מעל הכל כמו שכתוב³: "מכל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאות חיים".

וגם בזמנינו סיבת כל הירידה אצל רבים, בין של הנוער ובין של המבוגרים, היא מפני שהלב שקוע בגשמיות ומנותק מהמטרה האמיתית, **אז ממילא היראת שמים⁴ אינה חודרת ללב והיראת חטא איננה**. ממילא נמשכים אחר כל מיני יצר

(י) סנהדרין קו.

(יא) לשון האב"ע דברים ל, יד.

(יב) איסורי ביאה סוף פרק כב.

(יג) משלי ד.

הרע של תאוות, וגשמיות, והיפך הקדושה, ולכן אף שעוסקים בתורה ומצוות גם כן אין סיפוק ותענוג כל כך מרוחניות.

וזה לשון האור החיים הקדוש^{טו} "שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחרי', ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה" עכ"ל.

רדיפת כבוד ואנוכיות, מחלוקת, פאליטיק וקנאת איש מרעהו, הם שורש פורה ראש ולענה להרחיק את האדם מיראת שמים.

ויש לדעת שרדיפת עולם הזה לא כוללת רק כסף. אלא גם ענין של רדיפת כבוד ואנוכיות, שמזה גם נובע מחלוקת ופאליטיק ושנאת חנם, וקנאת איש מרעהו, ומפלה למפלגה אחרת, ומחוג לחוג השני. ומכל שכן שצריך לזהר בזה במוסדות התורה ואירגונים שנתייסדו במטרה להוסיף ולהגדיל תורה ויראת השם וכבוד שמים, שלא יתערבו בהם ענינים אלו ושלא תהי' נעשית חס וחלילה התורה ועבודת ה' עצמית ואנוכית. ואם יהיו הדברים לשם שמים לא יהי' שייך מחלוקת וכדומה, כי כל הנ"ל היא רק תוצאה מרה של בקשת

(ד) מי שאינו עוסק בעשיית הטוב הפר יראת שמים והוא מן הרשעים. בשערי תשובה, השער השלישי (אות יב) וז"ל: וקיום מצות עשה נקרא יראת שמים כמו הזהירות במצוות לא תעשה, שנאמר (ויקרא יט, לב): מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך אני ה', ונאמר (תהלים לד, יב): יראת ה' אלמדכם, ונאמר אחריו (שם פסוק טו): סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו, למדנו מזה כי מי שאינו עוסק בעשיית הטוב ובקשת שלום, הפר יראת שמים והוא מן הרשעים כי לא יירא אלקים, שנאמר (קהלת ח, יג): וטוב לא יהי' לרשע ולא יאריך ימים כצל אשר איננו ירא מלפני אלקים.

(טו) דברים כו, יא.

קניני עולם הזה. וכך הצליח היצר הרע ללכוד את כל העולם
להעריך ולהדבק בחשיבות הבלי עולם הזה כדי להעמיד שורה
פורח ראש ולענה בכל תחומי החיים.

התיקון השלם

לכן התיקון הגדול שעלינו לעשות עכשיו הוא להתיאש
ולהתנתק מהעולם הגשמי הנפסד והכלה, וכל העומד
להישרף כשרוף דמי ויהי בעינינו כשרוף דמי. כי מכיון
שרואים אנחנו בעינינו שהוא עומד להשרף ולהכלות בעגלא
בזמן קריב. שכל העולם הגשמי לא יהי לו קיום כשיתחדש
עליו העולם הרוחני בביאת משיח צדקינ^{טו}.

רדיפת הגשמיות מתחלק לג' סוגים שונים

יש לדעת שבענין הזה של השקעה בגשמיות ורדיפת ההון
יש בזה שלושה סוגים שונים וכל אחד מהם צריך
תיקון:

יש סוג אחד: של בני אדם שכל מטרת החיים שלהם היא
גשמיות, והרוחניות היא טפלה. אמנם הם
רוצים גם עולם הבא, גם רוחניות, ומקיימים התורה
והמצוות, בעיקר רק כדי לצאת ידי חובה, כי תשוקת לבם
והתלהבותם היא רק בעיני עולם הזה, ועל אלו נאמר: "ותהי
יראתם אותי מצות אנשים מלומדה".

הסוג השני: של בני אדם גבוהים יותר בדרגה מסוג הא',
והם רוצים גם כן עולם הזה וגם עולם הבא,
אבל הם מכירים שמטרת החיים הוא עולם הבא, אבל מרמים
את עצמם ונדמה להם שהרוחניות אצלם עיקר, אבל הם לא

(טו) ועיין בזה הקדוש פרשת בלק על הפסוק "ועתה הנני
הולך לעמי לך איעצך", וכו', ועיין עוד שם על הפסוק: "אראנו ולא
עתה אשורנו ולא קרוב", ואין כאן מקומם להאריך.

יכולים לוותר על הגשמיות. ונדמה להם שהגשמיות אף על פי שלא מוותרים עליה בכל זאת הרי הוא אצלם רק טפל, אבל באמת מתחת הכרה שלהם הגשמיות תופסת מקום בראש, מפני שהחומר והמחשבות של האדם תמיד יותר קרובים לגוף ולגשמיות, מלנשמה ולרוחניות, ולכן כל זמן שהגשמיות איננה בטלה ומבוטלת בלב האדם לגמרי הרי היא תופסת מקום בראש, כי אי אפשר שיהי' בלבו של אדם שוה בשוה כני"ל שלבו החומרי נוטה יותר לגשמיות.

הסוג השלישי: של בני אדם שמכירים בבירור שעיקר החיים שלהם הוא רק רוחניות ולא הגשמיות כלל, אבל הם נמשכים באונס אחרי ההבל, כלומר שמכיון שיש צרכים הכרחיים שצריכים בני אדם לדאוג להם, והם נלכדים על ידי זה בדאגות וטרדות וחובות וכו' גם עבור דברים מיותרים¹⁷, עד שבעל כרחם לא נשאר להם מוח ולב פנוי לתורה, והלימוד והתפלה והמצות נעשים בלי לב.

ואנשים אלו חושבים שהם אנוסים גמורים, אבל טח עיניהם מראות, כי לאמיתו של דבר, מצב זה תחלתו פשיעה ורק סופו באונס. ומהו הפשיעה שלהם, שלא למדו היטב השקפת האמונה ואין להם הכרה ברורה בענין שהעולם הגשמי מתנהל רק על ידי הקב"ה ולכן אין לו לאדם מה לדאוג. והדאגה צריכה להיות רק ברוחניות מפני שרק בזה יש בחירה. אבל על הגשמיות אין בחירה ואין לאדם שליטה על זה כלל, והוא צריך רק לעשות השתדלות כדי לתת מקום לברכת שמים, כמו שכתוב: "וברכתיך בכל אשר תעשה".

(17) ומצוי שהרבה דברים שהבני בית דורשים נדמה להם בטעות גם כן כאילו הם הכרחיים.

אין לאדם חלק בתורת משה רבינו אם לא מאמין שהכל נסים, אין טבע ומנהגו של עולם

[וכן] כתב הרמב"ן^י "שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם"^י (עיין שם). אבל אם היו יודעים את זה בבירור מספיק, לא היו נבהלים מדאגת הגשמיות, ולא היו

יח) סוף פרשת בא.

יט) ועיין ברמב"ן בספר האמונה והבטחון, דלא כל המאמין בוטח, אבל כל הבוטח מאמין, ולכן הקדים לבטוח ולהאמין, וכל הבוטח מאמין, ועל דרך זה אמרו ז"ל שלהי מסכת מכות, בא חבקוק והעמידו על אחת: "וצדיק באמונתו יחיה". כי מי שמאמין ב"אשר הוצאתיך", מאמין ב"אנכי", ובכל התורה, וזה שסיים, וזה יסוד כל התורה כולה על דרך בא חבקוק והעמידה על האמונה.

ודע דדייק רבינו כי מי שאינו מאמין ב"אשר הוצאתיך", ולא כתב ביציאת מצרים, נראה הכוונה דאפילו מאמין ביציאת מצרים אבל אינו מאמין ב"אשר הוצאתיך מארץ מצרים", שהיה הכל על יד זרוע ימינו, אני, ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ה' בעצמו הוציאנו בידו החזקה, דעל ידי זה הוא נתגלה לנו אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך, כלומר, דבשביל הוצאתיך, אנכי ה' אלקיך, ואם לא הוצאתיך, אלא יצאת בעצמך אפילו מאמין בה' ומאמין ביציאת מצרים, אבל אינו מאמין ב"אנכי ה' אלקיך", דבהא תליא והבן. וזה יחוד שלם, כי זו סגולת ישראל מכל העמים שיש בישראל השגחה פרטית על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, לא כן באומות העולם שהם על ידי שרים שלהם לא שייך בהו יציאת מצרים, דאין בהם השגחה מה' כביכול בעצמו. ומה שכתוב וזה יסוד כל התורה כולה, נראה עוד, דאפילו יקיים כל התורה כולה אבל חסר באמונתו בה', מאמין ואינו מאמין כופר הוא.

וזה לשון רש"י סנהדרין ריש פרק חלק: ואפילו יהא מודה ומאמין שיחיו המתים ולא רמיזא באורייתא כופר הוא הואיל ועיקר שיש תחיית המתים מן התורה מה לנו ולאמונתו, וכי מהיכן הוא יודע שכן הוא, הלכך כופר גמור הוא..

מופרעים תוך לבם מכל זה, אם היו יודעים שזו לא הדאגה שלהם, ולא תלוי הדבר בידם כלל, אבל היצר מפתה את האדם להאמין בהשתדלות הגשמית של האדם, בטבע, בסיבות הגשמיות, בכוחי ועוצם ידי שחס וחלילה על ידם מגיעה אליו ההצלחה, ובגלל זה אין קץ לכל עמלם ולא נשאר לב ומח פנוי לרוחניות אפילו כשעושים את הרוחניות].

ולכן צריכים מאוד להיזהר שאם חס וחלילה יכשלו המובחרים בעם בסוג הג' הנזכר זה יכול להשפיע חס וחלילה השפעה לסוג הבינונים כנ"ל, וכן ישפיע הלאה על הסוג הא' הפשוטים ביותר שיתנתקו חס וחלילה לגמרי כנ"ל, עד שאין להם חס וחלילה שייכות וקשר לרוחני כלל, כי בני ישראל המה כגוף אחד וכמו מיחוש קטן במוח האדם משפיע על שאר האברים מחלות רציניות חס וחלילה כמו כן הענין בזה, (וכנ"ל בשם הבעל שם טוב ובאופן פשוט גם כן) שהפשוטים ביותר לומדים מהמעולים, שהם כמו דוגמא עבורם.

ולכן כהיום שלדאבונינו גם בבני הישיבות מצוי כאלו שיורדים מהדרך חס וחלילה, צריכים המובחרים שבבני הישיבות לבדוק את עצמם שלא יהיה חס וחלילה אצלם רפיון בבחינת מיעוט הלב ברוחניות בתורה ותפלה ומצות שאם תהי' ניכרת עליהם מספיק ענין חובת הלבבות, אז בודאי הם ישמשו בתור דוגמא לכולם וישפיעו לטובה גם על שאר הדרגות (בין באופן סגולי ובין באופן פשוט כנ"ל) מה שאין כן אם חס וחלילה ניכר עליהם רפיון וחולשה בהנ"ל, הקולר תלוי בצוארם, שאם חס וחלילה נראה עליהם שלבם פונה לגשמיות וחשוב ותופס מקום אצלם הגשמיות של הון וכבוד והדומה, הרי זה נותן חס וחלילה יד להיצר הרע להוריד

את העם יותר ויותר בזה חס וחלילה, כי הותרה הרצועה חס וחלילה. כלומר, הבינונים ופשוטי העם נשפעים מהבני תורה, שאם ישנם בני תורה חלשים, שלומדים תורה ומתפללים בלי לב, הדוגמא שלהם משפיעה על הפחותים מהם. ומכיון שהמצב כנ"ל, אז אדרבה הבני תורה נגררים אחרי הפשוטים והבינונים. ואם נתמעט הלב גם בישיבות, נשתנה כל הצורה, כיון שגם לב החכמים פונה לגשמיות.

ובגלל המצב הזה, השם יתברך באהבתו שולח לנו נסיון אחרון להתיאש ולהתנתק מהגשמיות, לפני שיתחדש עלינו העולם הרוחני², כדי שמי שיזכה ויעמוד בנסיון זה, יזכה להגאל. ומי שלא חס ושלום, לא יזכה להגאל, כמו בשלשת ימי אפלה לפני יציאת מצרים.

הדין והמשפט בבית דין של מעלה

זה לשון רבינו יונה^כ דע כי נפש הרשע אשר כל תאותה לחפצי הגוף בחייו, ונפרדת תאותה מעבודת הבורא ונבדלת משרשי, תרד במותו למטה לארץ אל מקום תאותה, ותהי תולדתה כטבע העפר לרדת ולא לעלות. אבל יעלו למרום לדין ולמשפט ולראות איך החליפה מרום בשאול עכ"ל.

אלה ששקועים בבור הגשמיות לא יזכו לקבל פני משיח

וזהו נקודת המבחן בזמנינו, וכמו שכתוב בספרים הקדושים שלפני ביאת המשיח תרד השפעה גשמיות מאד, וכשיגיע המשיח^כ אלה ששקועים עמוק בבור הגשמיות לא יוכלו להתפרק מתוך המשא הכבד הגשמיות שעליהם ולא יזכו לקבל פני משיח צדקינו.

וזאת

(כ) עיין רמב"ם סוף הלכות מלכים ומהר"ל בספרו נצח ישראל פרק נ'.

(כא) שערי תשובה ש"ב י"ח.

צריכים לדעת כל אלו שיצרם מושכם לתוך הגשמיות ותאוות ותענוגי עולם הזה, וכן צעירי הצאן קדשים אשר יש שנלכדים כהיום חס וחלילה ברשת היצר הרע של כל מיני תאוות ויצר הרע, על ידי שמיעת כל מיני דברים האסורים על פי תורה הקדושה לשומעם, וכן על ידי חברים המושכים ברשתם את חבריהם, אשר אחרי שנכשלים פעם אחת בידיעת ושמיעת הארס הזאת מכלה חס וחלילה מנפש עד בשר, וקשה להם

(כא) ובירמי' (ג, יד) על הפסוק "כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה", אמר ריש לקיש דברים ככתבם וכו' (ועיין רש"י בדיבור המתחיל דברים ככתבם - שלא ימלטו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה [שרק בודדים יגאלו, והשאר יאבדו]). אמר ליה רבי יוחנן: לא ניחא לי למרייהו דאמרת להו הכי, אלא, אחד מעיר מזכה כל העיר כולה, ושנים ממשפחה מזכין כל המשפחה כולה וכו'. ועיין מהרש"א בח"א סנהדרין (ק"א ע"א) שר"י לשיטתו שלא יתמעטו אבל אחד מעיר מזכה כל העיר כו' כמ"ש באברהם שבוכותו ניצלת עיר צוער ושנים מזכים וכו' כמ"ש במשה ואהרן שבוכותם נבחרו כל שבט לוי לעם קדוש, עיי"ש.

ועי' מהרש"א בח"א יומא (פ"ו ע"א) על הפסוק כי אנכי בעלתי וגו', שכולם יחזרו בתשובה ע"י שיעמיד הקב"ה מלך כהמן ומחזירן למוטב, עיי"ש.

ובסנהדרין (ק"א ע"א): "תניא רבי סימאי אומר: נאמר "ולקחתי אתכם לי לעם" ונאמר "והבאתי אתכם" מקיש יציאתן ממצרים לביאתן לארץ, מה ביאתן לארץ - שנים מששים ריבוא אף יציאתן ממצרים - שנים מששים ריבוא. אמר רבא וכן לימות המשיח, שנאמר (הושע ב, יז) "וענתה שמה כימי נעורי" וכיום עלתה מארץ מצרים", וכן מובא בספורנו על הפסוק (דברים לב, כו) "אמרתי אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם", וז"ל: אשאר איזה פאה מהם, והמותר אכלה, כמו שאעשה באחרית הימים, אחרי שלא השגתי שלימותם לא במתן תורה, ולא בארץ ישראל, ולא בגלות, כאומרו (יואל ג, ה) כי בהר ציון ובירושלים תהי' פליטה כאשר אמר ה' "ובשרידים אשר ה' קורא" עכ"ל.

אחר כך להתגבר על יצרם ולפרוש מהם, צריכים הם לדעת כי לא רק שמפסידים את הרוחניות שמזה כבר התייאשו ולא יודעים להעריכם, אלא אפילו בגשמיות טועים הם כי באמת אפילו להגוף ואפילו בעולם הזה אין לו תענוג יותר גדול מלחיות בצורה הרוחניות, וככתוב הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים, אלא שהיצר הרע מטעה אותם,²³ ומטעים אותם מתאוות עולם הזה טרם נפתחו

(כג) כתוב בשיר השירים **אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן** (שה"ש א' ח'), ובדרך ישרה על אורחות חיים כתב שהיא תשובת הרועה על שאלת כנסת ישראל "הגידה לי" וגו' "שלמה אהי' כעטי' על עדרי חבירך" כלומר בין גדודי האומות הסומכים על אלהים אחרים, ויש להם מלכים ושרים, להראות להם הדרך ולהנהיגם בארחות שלהם, ואנו אין לנו לא כהן ולא מלך ולא נביא כמאז ומלפנים, ורוח הקודש (זו היא תשובת הרועה) משיבם, אם לא תדעי לך להיכן תלכי לרעות צאנך את היפה בנשים, שחדל לך הרועה מלהנהיג אותם שאין לנו מנהיג כימים הראשונים ואנחנו מסובכים ומסובבים בין האומות, צאי לך בעקבי הצאן, הסתכלי בפסיעות שהלכו הצאן והעקבים שפסעו בהם ניכרים, ואותו הדרך לכי ורעי את גדיתיך על משכנות הרועים, שאם לא תדעי כנסת ישראל ועדתי היפה בנשים, בין שאר האומות, איכה תרעי ותנצלי מיד המציקים להיות ביניהם ולא יאבדו בניך ביניהם חס ושלום, התבונני בדרך אבותיך הראשונים שקבלו התורה במסורה מפי משה רבינו עליו השלום, ושמרו משמרתו ומצוותיו ולכו בדרכיהם עין רש"י שם.

חשבתי דרכי והתבוננתי ב"ארחות החיים" וסבותי לדרוש את מסבות הזמן מראש ועד סוף, וכאשר ראיתי דור הולך ודור בא, על ארץ רבה, בונה בתים, נוטע כרמים, עושה גנות ופרדסים, ונוטע בהם כל עץ פרי, עושה לו בריכת מים (סווימינג פול בלע"ז) קונה עבדים ושפחות, כונס כסף וזהב ורודף אחר תענוגות בני אדם, ויש לו רעיונות ומחשבות עוד להרבות ולהגדיל עסקיו וכל אשר לו, וכל אשר שואליך עיניו אינו מונע מהם, ומהווה לו בכל עמלו ורעיון לבו שהוא עמל תחת השמש, כל ימיו מכאובים

וכעס ענינו, גם בלילה לא שבת לבו מעמל ודאגה שהוא עמל ומניח לאחרים, וראשונה קרבם הוות, אחר התאוות, והן היו למסור מעל, אחרי הבעל, וישת על המדבר פניו, ארץ אשר לא עבר ישראל מלפניו, ולא ישב אדם שם, לחטאת ולאשם, לפני הפרוצים והעזות, היושבים בערי הפרוות, ויטו לבם אחרי עיניהם, וכל אשר ראו מהם לא מנעו מאליהם, כי לא ידעו דרך האמונה, הטוב והישר והנכונה, וימליכו עליהם, את מראה עיניהם, לזנות אחריהם, וברבות הקנאה והתאוה, ירבה עליו הקנאה והגאוה לאמור נעלה במסילה, להיות לשם ולתהילה, בתוך עמי הארץ, בחצרון ורמון פרץ, היושבים ראשונה בין פרוצי הדור, פרוצי הגדר, וכספם וזהבם מפזרים להראות הסדר, ולמשול עצמם על הקהל, ולהשפיל ולהראות לכל הנבנה בעמל, כי לא נקראים אלופים, מלבד שרי אלפים, הם היושבים ראשונה, במלכות כל עם ומדינה, אך אחיהם, המחזיקים על ידיהם, את צורות כספיהם, שרים ייחשבו אף הם, אכן לא עלו במעלתם, כי האל"ף אין איתם, ואם האל"ף לכל האותיות ראשון תחילה, גם זה יתכן להיות ראש לעם סגולה, גם כמוהם, לא נופל אנכי מהם, ואלה הדרכים רבים בהם אוחזים, אנשי חסרי דעת רקים ופוחזים, ומתפרצים פרץ, עלי פרץ, בוטחים בחילם ומתגאים עלי ארץ, יעלו בשררה, משרתי עבודה זרה, וקוראים את עצמם צדיקים, העוסקים בנוקין, וגם בכסף ורכושים, בעדי עדיהם ומלבושים, תתפארנה הנשים, וכל משכיל יאהב, פרק הזהב, וזהב הארץ ההיא טוב, לווה ואינו פורע החוב, וראש האמתלאות, אין לו שק מלא מעות, ועיקר כל היחסים, עושר ונכסים, ואם החכמים גדלו, ועל עשרה יוחסין עלו, מה בצע בשורש, והוא עני וראש, הלכה כדברי האומרים הכסף מטעה ממורים, ומעלין ליוחסין על פי עד אחד, כל שכן בהתחבר יחד שניהם, והצד השווה בבעליהם, וממשפחת החסרוני, פלוני אלמוני, ויסגף אביון מעוני, לחסרון משפחת החסרוני, לשאול משפחת השאולי, לעמל משפחת העמלי, והיא יושבת בשפלה, משפחת הריב-לה, ומשפחת ארץ, עלה הפורץ, ויקחו להם נשים, כחכם חרשים, מקול אשר בחרו, מכספם אשר אצרו, זה דרכם בארחותם, והמטים עקלקלותם, ועוד יש כהנה, בחסרון מדע והחכמה, אם אין קמח אין תורה,

עיניהם ולבם ברוחניות, ולפי ראות העין נדמה להם שטוב להם בזה.

השיכור נדמה לו שהכל טוב

וזה דומה לשיכור שנדמה לו שטוב ואף על פי שהוא מקיא ומגואל, וכן השותים סמים, והדוגמא לסם ששמים לעכברים, שמים בתוך הסם מתיקות, כדי שבזה יהי נלכדים כל העכברים על ידי המתיקות שמרגישים וחושבים שזה דבר טוב להם ובזה נלכדים ומתים, וכמו כן לעינינו חושבים הם שהם בונים את עצמם לפחות בעולם הגשמי, וזו הטעות, כי באמת אין לך מתענג ובן חורין אלא מי שעוסק בתורה ובמצות ברוחניות, אלא מכיון שבינתיים עדיין לא מצאו ולא הרגישו הטעם בתורה ובמצוות וברוחניות ולכן מיד מתייאשים ונופלים בקלות ברשת יצרם או ברשת חברים, שהם משלוחי היצר הרע, וזו טעותם.

הנסיונות בעולם הזה הם לפי גודל חטאו שחטא בגלגול הקודם

וצריכים לדעת כי השם יתברך ברא עולמו רק להיטיב לברואיו, ולכן כל מה שנתן לנו יתברך בתורתו הוא התענוג הכי גדול גם בעולם הזה, אלא שניתן רשות להיצר הרע בהתחלה לעשות נסיון שלא ירגיש התענוג בתורה ומצוות בכדי שיתיאשו, ומי שיעבור הנסיון ויתעקש ויחפש הדרך ימצאו לבסוף, והנסיון הוא לפי גודל חטאו שחטא בגלגול הקודם, ככה ניתן רשות לנסות לדחותו מלהגיע לתיקונו, אבל מי שיש לו שכל ומאמין שייטעמו וראו כי טוב ד"י ויעבור הנסיון, לבסוף ימצא הדרך ויהי טוב לו גם בעולם הזה,

והחסרון הלגימה, לנפש הערומה, ויהי אדם לנפש חיה, סר מדרכי ה' מלך מלכיא..

ויתענג יותר מבכל תענוגיו הגשמיים, שסופם מר כלענה גם בעולם הזה כדמיון הסם המות כנ"ל.

חשוב מאד לדעת שאלו שיש להם נסיונות²³ אלו ונדמה להם שהאושר והרגשת תענוג החיים רק בחיים עולם הזה, מכיון שאינם מרגישים תענוג בחיי רוחני. ולפעמים ואולי רוב הפעמים, דייקא אלו הם המסוגלים להתעלות ברוחניות ולהתענג מהרוחניות יותר מכל האנשים. וכדאיתא בספרים הקדושים על הפסוק שאמר השם יתברך לקין "אם תטיב שאת", מפרשים כוונת הפסוק "שאת", שהוא מלשון גבוה ומרומם, כלומר שאם יטיב דרכו יתעלה לדרגא יותר גבוהה מדרגתו של הבל. ואף על פי שקין לפי טבעו הי' מרגיש תענוג רק בעבודת האדמה ולא ברוחניות, ומרומז בפסוק "וקין הי' עובד אדמה", כלומר, "היה" לשון שמחה, שקין הי' שמח רק עם עבודת אדמה ולא עם הרוחניות ועיין במפרשים ומדרשים.

קין בחר לו חיי עולם הזה מפני שחשב שרק בזה תלוי הצלחתו

כד) אחד מעיקרי הנסיונות הגדולות כשיוצא לשוק וכל שכן כנוסע לדרך הבן אדם עלול ליאבד חס ושלום ב' עולמים. עולם הזה ועולם הבא. על ידי הסתכלות בנשים וכל שכן בפריצות המטמאים ראשו וכל נפשו ומורידו שחת רח"ל. וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פרק ד' ה"ד), דהאדם אינו מרגיש שראיית העינים הן הן הגורמים אחר כך לבא לגופן של עריות. ובאור החיים הקדוש פרשת אחרי, דאם לא יעצור בעד ההסתכלות, לא יוכל בשום אופן להנצל מלהרהר ולבא לידי עבירה. וכדברי חז"ל (נדרים כ.), כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה. וידוע מדברי חז"ל כי כל חיות האדם בעולם הזה, בריאותו, פרנסתו, אריכות ימיו ובריאות בניו, כולם תלויים בהנהגתו בקדושה. וגם חיייו בעולם הבא. והנסיונות ביוצא לחוץ עצומים מאד. ועיין בפנים הספר מזה שכתבנו מאמרם ז"ל, בענין חומר עונש המסתכל וגם בגודל שכר הנזהר.

על כל פנים מבואר שקין בחר לו חיי עולם הזה מפני שחשב שרק בזה הצלחתו ורק זה מתאים לו ולא הרוחניות ולכן אמר לו השי"ת שזו טעות, ואדרבה הוא יכול להתעלות יותר מהבל. וכדאיתא בגמרא שכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, פירשנו פעם שהכוונה לאו דווקא מי שהוא כבר יותר צדיק וגדול מחבירו יש לו יצר גדול אלא מי שמסוגל מצד נשמתו להיות יותר גדול מחבירו אזי יצרו יותר גדול וקשה מחבירו, ולכן אפילו שלאדם נדמה, ומרגיש שאיננו מסוגל לרוחניות כי אין מרגיש בזה טעם ויש לו יצר הרע גדול מאד, שמושך אותו לעולם הגשמי הרי זה יכול להיות שמפני שיש לו נשמה יותר גבוהה ומסוגלת להתעלות יותר לכן יצרו גדול כל כך כמו שהי אצל קין כנ"ל.

יתכן שיהי' האדם שפל מאד ורחוק מרוחניות ויש לו ניצוץ ושורש נשמה גבוהה מאד

ויש לדעת שבדרך כלל אין האדם יודע ומבחין כלל דרגת נשמתו אם יש לו נשמה גבוהה כי יתכן שיהי' האדם שפל מאד ורחוק מרוחניות ויש לו ניצוץ ושורש נשמה גבוה מאד, כי זה לא מורגש בהרגשת הגוף לכן יתכן שאדם נדמה לו שרחוק ואינו מסוגל להגיע לדרגות הרוחניות ושאי אפשר לו להרגיש תענוג הרוחני ובאמת הרי זו טעות והוא מסוגל מאד אלא שמפני סיבת תיקונו הצריך לו לנפשו, וידוע רק להשי"ת, הרי הוא צריך לעבור נסיון הזה הקשה, כלומר קשה לו למצוא הדרך להגיע לרוחניות ולהתענג על ה', אבל אם לא יתיאש וישתדל במסירת נפש אז בסוף יגיע וימצא את הדרך הנכונה והנעימה ככתוב "דרכי דרכי נועם".

לכן, הקדוש ברוך הוא בתקופה האחרונה מזעזע אותנו ומפחיד ומעורר אותנו כל הזמן בכל מיני צרות משונות של אסונות ומחלות קשות ומיתת צעירים ופּתאומיות ל"ע וכ"ו וכ"ו, ויסורי הגוף והנפש וחוסר פרנסות והרבה מיני צרות חס

וחלילה אשר לא נשמע מעולם בריבוי כזה אשר חס וחלילה כמעט אין בית אשר אין שם צער חס וחלילה, והוא כדי שנתעורר ושתבונן ושנחזור לתשובה בעוד זמן. לכן עלינו להתמסר כולנו דוקא על נקודה הזאת, שזה יסוד לכל התורה כולה, ולהציל את עצמינו ואת בתינו, על ידי שנתנתק כולנו מהגשמיות ולכוון את עצמינו לחיות ולדבק ברוחניות, ולנתק את הלב שלנו ושל בנינו מהגשמיות, ובמקומה להכניס ללבנו וללב בנינו ובנותינו אהבה ואש החמימות והרגשה לדי' לתורה ומצות וחיים הרוחניים ותענוגה.

והנה בזמנינו הרבה אנשים רוצים שיורו להם מה לעשות כדי לשפר את מעשיהם^{כה} (ובעיקר כדי להנצל מחבלי

כזה) וכתב בשאלות ותשובות דברי חיים (ח"ב או"ח סי' מ"ח):
 דלפעמים צריך להחמיר למיגדר מילתא.

ובעל החיד"א בשם הגדולים ערך ר' אלעזר-הרוקח (וע"ע בפת"ע סנהדרין דף צ"ט). וזה לשונו: ולכן סמוך לדורות שאחר אלף שנה מהחורבן נתגלה אור הזוהר להגן על הדורות וכו' ונתגלו החומרות והעונשין למען ישמעו ויראו כי השעה צריכה לכך מחמת תגבורת התאוה וכו', ועתה בדורות האחרונים כי גבר היצר להחטיא אנו צריכין לכל החומרות שיתגלו, השומע ישמע ואשר לא שומע יענש.

ובסידור יעב"ץ מעמדות ליום ג' (דף רכ"ח ע"א - לחם שמים ברכות פ"ט.) כתב וזה לשונו: ירצה אם הפרו תורתך שראית שהדור פרוץ צריך לגדרו ולעשות סיג לתורה וכו', וכן מצינו לחכמי דור דור ודורשי שהוסיפו וחיידשו תקנות וגזירות גדרים וסייגים אשר לא שערום הראשונים וכו' כי הזמן והשעה צריכה לכך.

ובספר חסדי דוד על תוספתא (פ"י דף קס"ד ע"ב) כתב: מעיקרא בהיות ישראל לבטח על אדמתם וכולם יודעים את התורה ועוסקים בה לא צריכי כל כך גזירות, אבל הן בעון כי אזלת יד וגלינו מארצינו ולא היתה יכולת להתמיד בעסק התורה כל כך ושכיחי עם הארץ יש צורך למיגור טפי וכל עוד שהולך

משית) אבל מה זה יעזור אם יתעוררו על פרטים מסוימים והלב איננו? אבל אם נתקן את פנימיות הלב והתשוקה לרוחניות ואת הקשר עם ה' שיעקר חיותינו הוא ליראה¹²

ומתרבה הגלות צריך להרבות סייגים וגדרים כפ"מ שמתמעטים הדורות.

(כו) ובאגרת התשובה לרבינו יונה מביא על הפסוק: "אחרי ד' אלהיכם תלכו, ואותו תיראו, ואת מצוותיו תשמרו, ובקולו תשמעו, ואותו תעבדו, ובו תדבקון", (דברים י"ג ה). "מי לא יראך מלך הגוים, כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמורך", (ירמיה י, ז). סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, (קהלת י"ב).

יראת אלקינו ישתבח שמו לעד יסוד התורה ומקור כל המצות והאזהרות והמוסרים. שנאמר (משלי יד כז) "יראת ד' מקור חיים לסור ממוקשי מות". ומצוה נאה, וחומה נשגבה גדולה ובצורה עד שמים, אשר לא תמוש כל היום מכל נפש אדם יראת שמים, כמו שנאמר (משלי כ"ג י"ז): "כי אם ביראת ד' כל היום". ויזרח שמש היראה על הנפש ועל כל מצפוניה, למשול ביום ובלילה ברעיוניה. וזה הדבר יסוד הנפש, שנאמר, (ישעיה מ"ו ח') "זכרו זאת והתאושו השיבו פושעים על לב", וענין "התאושו" - הוסדו, כמו: "ואושיא יחיטו" (עזרא ד' יב). ויראה בכל עת אור הבושה על פני האדם שנאמר "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" (שמות כ' כ'). ואמרו חז"ל (נדרים כ' א'): "זו הבושה שהיא נכרת על פני האדם מלמד שהבושה מביאה לידי היראה מכאן אמרו סימן יפה לאדם שהוא ביישן".

את ד' אלקיך תירא ואותו תעבד ובו תידבק ובשמו תשבע" (דברים י' כ'). "עבדו את ד' ביראה וגילו ברעדה", (תהלים ב', י"א). "עבדו את ה' בשמחה, בואו לפני ברנדה" (שם, ק' ב). והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם, והגדתם לבניכם לאמור העבודה היא שאנו חייבים להיות עבדי ה'. יהי שמו מבורך לעולם ולעולמי עולמים אשר ברא כל היצור לעבוד לפניו שכל הנקרא בשמו ולכבודו בראו, ולנו חלק ונחלה בעבודתו יותר מכל הגוים והלשונות אשר הוציאנו מארץ מצרים מבית עבדים להיות

ולאהבה את ה' באמת והאמונה בשכר ועונש ולהבין שעל כל דבר קטן נצטרך ליתן דין וחשבון, ממילא כל המחלה שלנו בבת אחת תתוקן, וגם יסתלקו היסורים והמאורעות הקשים של זמנינו, כי "אם בחוקתי תלכו..." ונזכה להגאולה שלימה ברחמים וחסדים במהרה בימינו אמן.

לו לעבדים, והעבד חייב לעשות עבודת רב ועיקר מלאכתו, ואם יעשה עבודת עצמו עיקר מלאכתו, אין זה מדת עבד אין זה כי אם רוע לבבו בחזקת עבודת רבו, לפיכך אנו חייבים לעשות עיקר מלאכתנו התורה והמצוות ויראת שמים ומעשים טובים. והוא שאמרו רז"ל באבות דר' נתן (פרק כ"ח) ר' יהודה הנשיא אומר העושה תורתו עיקר ומלאכתו טפלה עושין אותו עיקר לעולם הבא

בעזרת השם יתברך

פרק י"ג

• שמות •

בפרק הזה יבואר:

דברים המועילים לגוף ולנשמה, וסדר הכניסה לגיהנם, ואיך לפדות את עצמו שלא יצטרך ליכנס לגיהנם - מעשה נורא מהבעל שם טוב זי"ע שראה צפרדע גדולה מאוד, ובכתה לפניו מאוד שיתן לו תיקון, ואמרה לו שהיה תלמיד חכם בגלגול הקודם ובגלל שזלזל בנטילת ידים נתגלגל בצפרדע - מעשה נורא ברשע אחד שהיו דנים ביסורים ובגיהנום - סדר כניסת הנשמה לגיהנם - מצות מילה כהלכתה - הרוצה לזכות לבנים צדיקים יקח לו מוהל כשר וירא שמים כמבואר בש"ע יו"ד סימן רס"ד ברמ"א וזה לשונו: ויש לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל היותר טוב וצדיק.

תוכן הענינים

של פרק י"ג

- א. בו יבואר בו דברים המועילים לגוף ולנשמה, וסדר הכניסה לגיהנם, ואך לפדות את עצמו שלא יצטרך ליכנס לגיהנם.....ה
- ב. מעשה נורא ברשע אחד שהיו דנים ביסורים ובגיהנום.....ה
- ג. לקבל עליו יסורים ולהתפלל להקל מהעונשים החמורים של אביו ואמו ורבו.....ו
- ד. סדר כניסת הנשמה לגיהנם.....ח
- ה. יש נשמות שנדחות בגופים בבהמות ובעופות ובשרצים ורמשים, ועל ידי ישראל נתעלו. וכשיכלו הנשמות שבאותן גופים, אז יבוא בן דוד.....ט
- ו. מעשה נורא מהכעל שם טוב זי"ע שראה צפרדע גדולה מאוד, ובכתה לפניו מאוד שיתן לו תיקון, ואמרה לו שהיה תלמיד חכם בגלגול הקודם ובגלל שזלזל בנשילת ידים נתגלגל בצפרדע.....י
- ז. נפטר אחד בא בחלום תוך שלושים יום לפטירתו להזהיר שיכירחו עצמו מן העיר כי כלתה עליהם הרעה חם ושלום, ובזכות שהנפטר אמר תהלים בחייו הציל את כל העיר.....יג

- ח. מצות מילה כהלכתה..... יד
- ט. הרוצה לזכות לבנים צדיקים יקח לו מוהל כשר וירא שמים
כמבואר בש"ע יו"ד סימן רס"ד ברמ"א וזה לשונו: ויש
לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל היותר טוב וצדיק..... יד
- י. מוהל המשנה מצות מילה מהמסורת ומבטל מצות פריעה
בצפרניים ומציצה בפה אינו לא כשר ולא צדיק..... יד
- יא. סדר ההכנה לברית מילה..... יד
- יב. הודעה ואזהרה חמורה!!!..... כב
- יג. היות ווי עם איז געקומען צו אונזערע אויערן אז עם
געפונען זיך געוויסע מוהלים קלי הדעת וועלעכע ווילען
מבטל זיין די הייליגע מצוה פון מציצה בפה וואס אידן
האבן דאס איינגעהאלטן מימות משה רבינו ע"ה, און
באנוצען זיך מיט פארשידענע תירוצים, ווי עם האבען דאס
געוואלט אלע יארן די רעפארמער מבטל זיין. אזוי ווי די
גמרא זאגט אין מסכת שבת דף קלג:..... כב

פרק י"ג

בו יבואר בו דברים המועילים לגוף ולנשמה, וסדר הכניסה לגיהנם, ואיך לפדות את עצמו שלא יצטרך ליכנס לגיהנם.

בספר הקדוש שבט מוסר פרק מ' כתב וזה לשונו :

יתפתחו האזניים ויתפקחו העיניים לשמוע ולראות הדברים אשר אני מיחד בפרק זה והם עניגים נפרדים כוללים הרבה דברים מועילים לנשמה ולגוף, כאשר עיני הרואה יראה מישרים. ובפרט דברים לתיקון המתים לפדות נפש מעונשי משפטי גיהנם. והם לקוטים בדרך קצרה ובלשון צח מספר יש נוחלין ומספרים אחרים, יען יקרא הקורא ויזדעזעו אבריו שלא לחטוא, ואם חטא יתחרט ויתקן.

מעשה נורא ברשע אחד שהיו דנים ביסורים ובגיהנם

איתא במדרש רות הנעלם^א, מעשה ברשע שהיו דנין אותו ביסורין ובגיהנם ביותר על רוב פשעיו שעשה, והניח בן רשע^ב כמותו^ג, וחכם אחד הכניסו בבית - המדרש ולמדו תורה, ואותו מת נתגלה להוא חכם בחלום ואמר לו: מן היום שידע בני פסוק אחד, הקילו לי מדיני, כיון שקרא קריאת שמע הסירו וסלקו דיני מעלי בין ביום בין בלילה פעם אחת. כי דנין את הרשעים בגיהנם שבע פעמים בכל יום, דהיינו שלשה פעמים ביום, וארבע פעמים בלילה. וכיון שזכה לקרות תלמוד אצל המלמד הסירו מעלי כל דין מכל וכל, וכאשר נתחכם וקראו אותו רבי, נתנו והתקינו לי כסא בין הצדיקים בגן עדן,

(א) זהר חי רות פד, א-ב.

(ב) עיין סנהדרין נ"ב ע"א.

(ג) עיין מדרש רבה בראשית (פרשה ס"ג), כל מי שיש לו בן ועוסק בתורה הקדוש ברוך הוא מתמלא עליו רחמים.

ובכל יום ויום שמחדש שום חידוש בתורה, מעטרין אותי בעטרות גדולות וחשובות מאד של הצדיקים¹. אשרי חלקו של המניח בן בעולם הזה ועוסק בתורה².

עוד מביא שם, מספר חסידים³ שאין התפלה והצדקה מועלת כשאדם עושה בשביל נפש רשע.

יש לפרש, שלא אמרו כן אלא לגבי איש זר אשר לא מזרעו הוא, אבל בן העושה בשביל אביו כיון דכרעא דאבוה הוא⁴, בודאי יועיל. וכל שכן אם צוה לו אביו שיעשה בעדו תפלה וצדקה אחר מותו שיועיל לו יותר ויותר ועושה נחת רוח לאביו המת⁵, ומקיים בזה כבוד אב ואם.

ובפרט אם הוא תוך שבעה והשלשים יום שמדת הדין מתוחה על נפש המת, אם ירבה בלימוד ותפלות וצדקות על נפש אביו ואמו, יש כח להתירם מהיסורין והמשפטים של גיהנם, וכרחם אב על בנים ירחם הבן על נשמת אביו ואמו לגמול להם חסד של אמת.

לקבל עליו יסורים ולהתפלל להקל מהעונשים החמורים של אביו ואמו ורבו

גם יכול אדם להקל דין ועונש מחבירו בעולם הבא, כשהוא מקבל עליו יסורין בשביל המת ומתפלל בשבילו ומבקש מדיין אמת, שופט צדק יתברך, שכנגד היסורין שהוא מקבל על עצמו, יקל מעליו הפורענות. והיסורין שמקבל עליו החי

(ד) עיין זוהר פרשת שלח דף קע"א.

(ה) עיין זוהר פרשת בחוקותי (דף קטו ע"ב), על הפסוק (מלאכי א, ו') בן יכבד אב.

(ו) סימן ק"ע, סימן תר"ה.

(ז) עיין עירובין דף ע' ע"ב.

(ח) עיין זוהר בחוקותי (קטו ע"ב).

אפילו מעט נחשבים לשם הרבה ומנכין מנפש המת הרבה מן הפורעניות, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר, הבן, שהוא כרעא דאבוה, כשעושה זה לאביו ולאמו ומקיים בזה כבוד אב ואם כמדובר, וכמו שכתב בזוהר^ט, שלאחר מותם מחויב הבן לקיים כבוד אב ואם יותר, ובודאי אין כבוד בעולם כזה וכן כשעושה זה התלמיד לרבו, שמחויב בכבודו יותר מכבוד אביו, הראוי ונכון לעשות לו כן ולא יהיה כפוי טובה^ה, מאחר שרבו מביאו

(ט) בחוקתי קטו, ב).

(י) נעתיק כאן דברי הפלא יועץ, ממה שכתב בענין "כפיית טובה והכרת טובה", וזה לשונו הזהב (באות כ' ערך כפוי טובה): "כתיב (משלי יז, יג) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. וחיובא רמיא על האדם שקיבל כל דהוא טובה מחבירו שתהא חקוקה בלבו תמיד כל הימים, שלא לגמול עמו שום רעה, ולשלם לעושה הטובה ככל הבא מידו. אפילו אם עשה לו גם כן רעה, הרעה ישכח והטובה לא ישכח, כי צריך האדם שיהא בו מדעת קונו, וכתיב (ישעי' מט, טו) גם אלה תשכחה, שהוא מעשה העגל, ואנכי לא אשכחך, שהוא קבלת התורה. וצא ולמד ממשו רבינו שלא הכה את היאור ואת העפר לפי שקבל טובה מהם, וכן אמרו רז"ל שלא נקם משה נקמת מדין לפי שנתגדל ביניהם, ואמרו רז"ל בשמות רבה (פ"ד, ב) כל הפותח פתח לחבירו חייב בכבודו יותר מאביו ואמו. אתה מוצא באליהו שלא החיה אבותיו כמו שהחיה את בן הצרפית, ואלישע לא החיה אבותיו כמו שהחיה את בן השונמית, אלא שמסר נפשו על אכסניא שלו. ואם כ"כ חייב להחזיק טובה לחבירו על פת לחם, על אחת כמה וכמה אם קבל ממנו טובה הרבה, ועל אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת אם קבל ממנו טובת הנפש, כגון שלמדו חכמה, או הדריכו בדרך טובה, והפרישו מדרך רעה, שזו טובה גדולה שאין למעלה הימנה, כמה וכמה יגדל חובתו להכיר טובתו ולנהוג בו כבוד, ואם לא ינהג בו כבוד כראוי אין לך כפוי טובה גדול מזה. וישא ביום ההוא ק"ו בעצמו כמה וכמה חייב אדם לבורא המרבה להטיב רב טוב לבית ישראל עד אין חקר, כך גדלה חובותינו עד אין חקר", עכ"ל.

לעולם הבא^א, ישלם לו שכרו משלם להצילו מדינה של גיהנם ולהביאו גם כן לעולם הבא מדה כנגד מדה^ב.

סדר כניסת הנשמה לגיהנם

והנה הנפש קודם שבאה לגיהנם, נידונית בבית דין של מעלה אם היא ראויה ליכנס לגיהנם, כי הגיהנם הוא סוף הצירופים והעונשים שנכנסת שם לטהרה ולצחצחה^א, והנשמה צריכה זכויות גדולות שתזכה ליכנס לגיהנם, כי הנשמה יכולה להתגלגל לאלפים שנים במים או בבהמות וחיות או באבנים כמבואר בשער הגלגולים.

איתא בכתבי האריז"ל (שער הגלגולים הקדמה כ"ב) וז"ל: מי ששופך דמים בעולם הזה מתגלגל במים, וסימנך על הארץ תשפכנו כמים, ועונשו הוא, שעומד בקילוח המים ושם המים נקלחים עליו תמיד והוא רוצה לקום ולעמוד והמים מפילים אותו בכל רגע ואין לו מנוחה כלל ותמיד הוא מתגלגל סביב במקום קילוח המים ההם, (עייין שם בדברי קדשו). וכמבואר בזוהר תרומה (דף קע"ד), כל נשמתין אתו מהאי גופא קדישא, והוא על דרך שאמרו ז"ל בגמרא, עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ופירש רש"י ז"ל: חדר ששמו גוף^א.

(א) עיין בבא מציעא דף לג, (עמוד א').
 (ב) ספר הקדוש יש נוחלין, (הקדמת המחבר אות ב').
 (ג) עיין שבת דף קנא עמוד ב', ברכות יח עמוד ב', שפתי רננות פרק מ"א.
 (ד) הגהות מהרצ"א להגאון הקדוש מדינוב וצוק"ל.

**יש נשמות שנדחות בגופים בבהמות ובעופות
ובשרצים ורמשים, ועל ידי ישראל נתעלו. וכשיכלו
הנשמות שבאותן גופים, אז יבוא בן דוד.**

בספר לב שמח^{טו} פירש אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, שיש חלילה נדחים בגופים בבהמות ובעופות ובשרצים ורמשים, ועל ידי ישראל נתעלו. וכשיכלו הנשמות שבאותן גופים, אז יבוא בן דוד. וזו הבטחה, **וירדו בדגת הים ובעוף וכו'.** ובכל הארץ היינו אותן הנדחים בארץ בעפר ואשפה, ובכל הרמש היינו בשרצים ורמשים, תהיו מושלים להעלות הכל. ופירש גם כן: **"ומוראכם וחתכם יהי" על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים בכל אשר תרמוש האדמה"**, היינו מה שנידח במה שתרמוש הארץ אפילו בשרצים. ובכל דגי הים, שיש מהם דגים טמאים שאין בקל להתעלות, גם כן בידיכם ניתנו להעלות הכל. כירק עשב, מה שהיה בכח אדם להעלות כמה מדרגות מצומח למדבר, נתתי לכם את כל, להעלות ולברר. מעין מה שפירש בהסידור על **"ונתתי עשב בשדך לבהמתך"**, יתעלה מצומח לחי, והדר **ואכלת ושבעת**, החי יתעלה למדבר.

וזהו: "כל שתה תחת רגליו", יש שמגולגלים בדגים ובעופות, ופעמים חלילה בעופות טמאים, כמבואר כמה מעשיות בזמן האר"י זכרונו לברכה, ועל ידי הצדיקים נתקנים, אפילו עובר ארחות ימים, אותן נשמות שמשליכין אותן בכף הקלע ים ובנהרות, גם כן "שתה תחת רגליו", להיות תקינין וברירין.

מעשה נורא מהבעל שם טוב זי"ע שראה צפרדע גדולה מאוד, ובכתה לפניו מאוד שיתן לו תיקון, ואמרה לו שהיא תלמיד חכם בגלגול הקודם ובגלל שזלזל בנטילת ידים נתגלגל בצפרדע

בספר אור ישראל מובא מעשה נורא שהיה אצל רבינו הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו בעת התבודדותו ביערות, שפעם אחת נזדמן למקום רחוק מאד מן הישוב, והבין שלא על חינם נזדמן לשם, ופתאום ראה לפניו צפרדע גדולה מאוד¹⁰, ובאתה לפניו ובכתה מאוד שיתן לה תיקון, ושאלה: מי את

10) מעשה בגלגול אחד מכמה מאות שנים, ועיקר הדבר סיבת הגלגול היה שהתחיל לפגום שהיה מזלזל בנטילת ידים

א. כעין זה מובא בספר תפארת שלמה (פרשת בלק, דף ק"ח טור ב') ידוע המעשה בימי הבעש"ט ז"ל שהיה בימיו גלגול אחד מכמה מאות שנים שהיה מוטרד מאוד, ועיקר הדבר שהתחיל לפגום שהיה מזלזל בנטילת ידים ועי"ז נפל ברשת היצר עד שיצא מהעולם בלא הרהור תשובה, לכן מזה מאוד צריך האדם להשגיח על כל דרכיו אפילו על דבר קטן לבל יאחזו בו החיצונים ח"ו, עיי"ש.

ב. ובספר יסוד ושורש העבודה (שער ח') מביא בשם המדרש מעשה בחסיד אחד שנפטר ונראה לתלמידו בחלום וראה התלמיד שהיה לו כתם במצחו, ושאל לו מפני מה היה לך כך, והשיב מפני שלא הייתי נוהר לקצץ את הצפרניים בכל ערב שבת קודש.
ג. והמהרש"ל כתב, שאין ליטול ידיו ממים ששאבו עכו"ם וכן שפחה, וכן הוא בתשב"ץ (אות רע"ח).

ד. ובספר ארחות חיים סימן ד' סעיף י"א כתב בשם חותנו ששמע מפי הקדוש הרב הגאון מוהר"ר חיים מסאנץ זי"ע, אשר רבינו הקדוש הר"ר שמעלקי מניקלשבורג זללה"ה היו לו שלש מאות חומרות בנטילת ידים לאכילה, וחשב גם אחד מהם מים ששאבו עכו"ם.

ואמרה לו תלמיד חכם אני, ובשביל ריבוי העוונות שעשיתי השליכו אותי לכאן, למקום שאין בני אדם מצויים, כדי שלא אוכל לבוא לידי תיקון, ועוון הראשון שלי היה שזלזלתי פעם אחת בנטילת ידים, ועל ידי זה בא עד שעברתי רחמנא ליצלן על כל עבירות שבתורה, ולזה נתגלגלתי בצפרדע, וזה כמה מאות שנים אשר אני מטולטל בצער גדול, כך סיפרה לו הצפרדע, והבעל שם טוב הקדוש נתן לו תיקון הנפש.

והבן אחי עד היכן הדברים מגיעים, ולא בחינם החמירו רז"ל כל כך בנטילת ידים, ואמרו בזוה"ק ההולך די' אמות בלא נטילת ידים חייב מיתה חס ושלוש, ואשרי לאלו הנזהרים שלא לדרוך בכף רגליהם על הארץ בלי נטילת ידים.¹

ובצעטיל קטן בראש ספר הקדוש נועם אלימלך כתב בענין נטילת ידים, דקודם נטילת ידים יש לומר תפילת השב לרבינו יונה (נדפס בתהלים מקדש מעט) ואומרים שם שהקב"ה ימחול על כל עוונות ופשעים, ואם לא ידקדק לזוהר ולשמור את עצמו במצות נטילת ידים שיהיה כהוגן לא יפעול כלום אפילו עם כל הכוונות בעת האכילה כנ"ל, שאם הצפרנים הם גדולות קצת עד שמקפיד עליהן הן חוצצות לנטילת ידים, ונמצא שברכת נטילת ידים שמברך היא לבטלה חס ושלוש, ומבטל נטילת ידים, ואוכל פת בלי נטילת ידים.

ובספר יסוד ושורש העבודה² מביא בשם המדרש מעשה בחסיד אחד שנפטר ונראה לתלמידו בחלום וראה התלמיד שהיה לו כתם במצחו, ושאל לו מפני מה היה לך כך, והשיב מפני שלא הייתי נזהר לקצץ את הצפרניים בכל ערב שבת קודש.

(ז) ועיין בשולחן ערוך אורח חיים חלק א'.

(ח) שער ח'.

ובעץ חיים^ט וזה תוכן דבריו, שמה שעודף מן הצפורן ויוצא לחוץ מכנגד הבשר של האצבע, זה צריך לחתוך, כי שם נתלים החיצונים ויונקים בתכלית, וזה מה שנאמר בזוהר וכי לכן ענשו של המגדל צפרניים קשה מאוד.

ואלו שעובדים בעבודה שמטנפים את הידים והצפרניים, צריכים לזהר מאוד בענין נטילה ונקיות הצפרניים שקצת טירחה להם לנקות ידם, אבל צריכים לדעת כי על ידי שאינם מנקים את הידים והצפרניים נכשלים בכל הנ"ל.

וראה במשנה ברורה^כ שכתב, העתיקו האחרונים משל"ה דראוי לכל אדם שינהוג כל ימיו ליטול צפרניו כל ערב שבת שלא יבא לידי שאלת חציצה^{כא}.

ובספר נר ישראל מובא מעשה שהיה אצל הבעל שם טוב הקדוש זכותו יגן עלינו, שנסע בשדה ולא היה לו מים ליטול ידיו קודם התפלה, ונתמרמר מאד ומסר נפשו לה' ואמר: **רבון העולמים, קח את נפשי כי טוב מותי מחיי אם אין לי מים ליטול ידי, ובכה מאוד לפני הקב"ה ונתגלה לו מים ונטל ידיו.**

(ט) שער ל"א (פ"ב) להרב הקדוש רבי חיים וויטאל זי"ע.
 (כ) סימן קס"א.
 (כא) ועיין כף החיים שם.

נפטר אחד בא בחלום תוך שלושים יום לפטירתו להזהיר שיבריחו עצמם מן העיר כי כלתה עליהם הרעה חס ושלום, ובזכות שהנפטר אמר תהלים בחייו הציל את כל העיר.

נמצא כתוב²² כי בשנת קי"ב היה איש מסכן וחסיד, ולא היה כל כך יודע ספר לבד פשוטי המקרא, והיה זקן ונפטר בשיבה טובה, ותוך שלושים יום לפטירתו בא בחלום לחכם אחד מופלג, ונדמה לו שהיה עומד לפניו בתכריכים, וספר קטן בזרועו, **אמר לו החסיד האיך האיש אשר קברנו אותך ביום פלוני, אמר לו כן דברת, אני הוא, אמר לו ומה הספר הזה בידך? אמר לו ספר תהלים, ובאתי להזהירך שתזהיר את בני הישוב ההוא שהייתי דר בו שיבריחו עצמם מן העיר, וימלטו את נפשם, כי כלתה עליהם הרע, כי כל עוד שהייתי דר בו בחיי ששלמתי וגמרתי ספרי תהלים בכל יום זה כמה שנים בזכות זה האריכו בשלוח וניצולו עד הנה, ומעתה אין מי שיגין עליהם, ויהי בבוקר ותפעם רוחו של אותו חסיד ושלח שליח מיוחד לשם במכתב והזהירם. והנה מקצתם היראים דברי החסיד נמלטו וניצולו, ומקצתם נתיאשו מן הפורענות ונשארו שם, ולא השגיחו בדברי החסיד עד שפגעה בהם יד ה'. ומיום ההוא ששמע החסיד דבר זה לא נמנע מלומר ספר תהלים בכל שבוע, על כן אל תרפה ירך ממנו, כי מי שהוא רגיל ודש בו בספר תהלים הוא דוחה כל מיני פורענות וכמה פגעים מעליו ומעל בני ביתו ומעל משפחתו ומכל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ורחמים וחסדים טובות ברכות והצלחות, אשרי הזוכה ומזכה את הרבים עד כאן לשונו.**

מצות מילה בהלכתה

הרוצה לזכות לבנים צדיקים יקח לו מוהל כשר וירא שמים כמבואר בש"ע יו"ד סימן רס"ד ברמ"א וזה לשונו: ויש לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל היותר טוב וצדיק (רמ"א בשם אור זרוע). ומוהל המשנה מצות מילה מהמסורת ומבטל מצות פריעה בצפרניים ומציצה בפה אינו לא כשר ולא צדיק.

הננו מציגים פה קצת מהפוסקים אשר על פיהם אנו חיים שכתבו שאין לחתוך עור הפריעה, ושצריך לעשות פריעה בצפרניים דוקא.

הקדמה

באנו לעורר דעת הצבור החרדי בכלל והבני תורה בפרט היות כי בזמן האחרון הנהיגו כמה מוהלים שינוי בסדר מצות מילה ממה שקבלנו על פי המסורה מפי משה רבינו עליו השלום לחתוך את הערלה בסכין של ברזל ואחר כך לפרוע את עור הפריעה בציפורן ולהחזירו מכאן ומכאן ושתכלול בבשר (ולא לחתכו) ואחר כך למצוץ בפה, ועתה קמו איזה מוהלים שמבטלים מצות פריעה ומצות מציצה לגמרי כלומר שחותכים עור הפריעה עם הסכין בבת אחת עם עור הערלה וגם מבטלים מצות מציצה שאין מוצצים כלל שהם מעקרי המצווה מה שאבותינו מסרו נפשם על זה, ולכן באנו לעורר דעת הקהל החרדים ויראים למצות ה' הרוצים שלא יהיו בניהם בחשש מל ולא פרע שהוא כאילו לא מל.

סדר ההכנה לברית מילה

יש לשאול את המוהל קודם שממנים אותו להיות שליח למול את בנו אם הוא מל על פי קבלה ומסורת אבותינו במילה ופריעה בציפורן ומציצה בפה, ואם לא, יקח לו מוהל כשר ויר"ש כמבואר בש"ע יו"ד סימן רס"ד ברמ"א וזה

לשונו: ויש לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל היותר טוב וצדיק (רמ"א בשם אור זרוע) ומוהל המשנה מצות מילה מהמסורת ומבטל מצות פריעה בצפרניים ומציצה בפה אינו לא כשר ולא צדיק.

הננו מציגים פה קצת מהפוסקים אשר על פיהם אנו חיים שכתבו שאין לחתוך עור הפריעה, ושצריך לעשות פריעה בצפרניים דווקא.

א. קבלה בידי לעשות פריעה בצפרניים דוקא וכל העושה פריעה בלא קריעה (בצפורניים) אינו אלא טועה.^ט

ב. לכן כורתין הערלה ומשליכין אותה ואחר כך פורעין העור "ואין כורתין ומשליכין אותה כמו עור החיצון מפני שהוא קדוש"^ט.

ג. פקודא דברית מילה בגזירו דערלה ופריעה כלומר היא נחלקה לשני חילוקים וכן ראוי וכו' האחד גזירו דערלה והשנית פריעה^ט,

ד. מצות מילה צריך לעשות שלשה דברים מילה ופריעה ומציצה מילה היא כריתת הערלה, הפריעה היא מה שפורע עור הדק "ואין צריך לכרות אלא יעשנו כבשר" והמציצה הוא דם המזוהם.^ט

ה. יען ראיתי מי שירצה לומר חס ושלום כי הפריעה הנתונה לנו עם בני ישראל אינה צריכה אלא גילוי עטרה לבד וליתא כי אדרבה אמרו "קורעין את הקרום בצפורן ומחזירו לכאן ולכאן וודאי צריך לקרוע הקרום בציפורן"^ט.

(ג) רבינו יעקב הגוזר מבעלי התוספות עמוד י"ט.

(ד) האר"י הקדוש ותלמידו ר' חיים ויטאל.

(ה) הרמ"ק בתיקוני זוהר כרך ג' דף רל"ב.

(ו) הגה"ק ר' חיים בן עטר ז"ל אוה"ח פרשת תזריע.

ו. גם בגדול צריך פריעה והוא הלכה למשה מסיני דאף דמתגלה העטרה צריך "לעשות קרע בעור הפריעה דוקא"^{נח}.

ז. על דרך האמת ראוי הפריעה לעשותה בצפורן שיבא הצפורן והוא הקליפה ויקרע הערלה ויבטל כחה^{טז}.

ח. אם נחתך עור הפריעה בדיעבד אי אפשר עוד להדביק העור ולעשות הפריעה בצפורן, אבל לכתחילה ודאי נכון לעשות הפריעה בצפורן וזה פשוט מאד עכ"ל^ל.

ט. הפריעה תהיה דוקא בצפרניים כן כתב הרמב"ם והסמ"ג והאור זרוע ומבואר בכמה מדרשי חז"ל. ואל תשגיח על החכמים בעיניהם לבטל שום מנהג ישראל כי כולם יסודתם בהררי קודש^{טז}.

י. הערלה כלולה מבי קליפות שהם עשוי וישמעאל ועל כן צריכין חתוך ופריעה בראשונה צריכין לחתוך הערלה לגמרי וקליפות ישמעאל הוא קליפת נוגה ואין שייך אצלו חבלה^{טז}.

יא. בערלה לבדו יש ג' קליפין זה על זה וצריך לאבד אותם אבל הפריעה אין צריך לחתוך ולאבד אלא להפריש "וישתכלול בבשר"^{טז}.

(כו) פרי האדמה על הרמב"ם הל' מילה.

(כח) יש"ש יבמות משכן בצלאל על הריקאנטי סימן תקצ"ה.

(כט) זכר דוד מאמר א' זכ"א, וכן בילקוט ראובני.

(ל) שאלות ותשובות זרע אמת הגאון רבי ישמעאל הכהן

ממודינא יר"ד סימן רס"ד סימן קל"ב.

(לא) זוכר הברית סימן י"א אות ט"ז.

(לב) מהרה"צ ר' נחמן זצ"ל בספר ברית שלום.

יב. ומי עמד בסוד ד' וה' אמר לחתוך עור הערלה וציוה ב"הלכה למשה מסיני" לפרוע את הקרום הרך ושאין צריך לחתוך את הקרום הזה אלא לפרעו.^{לד}

יג. הרמב"ם כתב דפורעין בצפורן ומקורו באגדה וצריך לומר דזה מדרבנן דומיא דלהסתכל בהן בהבדלה.^{לה}

יד. קרא דחרבות צורים על הטפת דם ברית נאמרה והפריעה היתה בצפורן באמת וזה ברור.^{לב}

טו. אופן קיום הפריעה על ידי צפורן מפורסם ומקובל בכל ישראל ודאי שכן קבלנו ממשה רבינו והמשנה משנה קבלת משה רבנו.^{לז}

טז. חלילה לנו לשנות מנהגינו וצריך לפרוע דוקא בצפרנים.^{לח}

יז. המול ימול ב' מילות ערלה שצריכין להסיר לגמרי וזה חיתוך ויש פריעה שצריך לפרוע ולהכניע הרע אל הטוב.^{לט}

יח. הערלה הוא הקליפה וצריך לכרות אותה ולתת אותה בעפר אמנם הערלה השניה דקה מסוד צפרניים והקליפה הזאת נשארת שמה כענין רשע מכתיר צדיק.^מ

לג) רבינו הגר"א ז"ל מוילנא הגהות על תיקוני זוהר תיקון ל"ז.
 לד) מהר"ם שיק זצ"ל שאלות ותשובות יו"ד סימן רמ"ה.
 לה) הגר"א וסרמן זצ"ל, קובץ שיעורים יבמות ס"ד אות ח'.
 לו) הגר"צ חיות סימן ס'.
 לז) שאלות ותשובות בנין ציון סימן פ"ה הגר"י אטלינגר זצ"ל.
 לח) כורת הברית הלי' מילה סימן רס"ד.

יט. במילה יש שתי ענינים החיתוך בכלי והפריעה ביד וכו' הם זרע ישראל שהם בפריעה ביד בו ימשול בישמעאל^מ.

כ. טעם המצוה שנצטוונו לחתוך העור העב שהוא מגי קליפות וצריך כריתה וביטול לגמרי והעור הדי אשר הוא מצרנית בין הקדושה להקליפה נצטוונו לפרוע ולהטותו אל העטרה^מ.

כא. ציוותה התורה לחתוך עור העב ואחר שנגמר החיתוך יעשה הפריעה בצפרניו ויש שגם הפריעה אין עושין על ידי הצפרני'ם אלא על ידי איזה מכונה שעושה הפריעה ודאי מילתא דתמיהה הוא ואין לנו לחדש חדשות כאלה ונהיה כאבותינו ובמדינותינו לא שמענו זה^מ.

כב. אחיזת החיצונים יותר בצפרניים ולכן יבא הקליפה בעצמה שהוא הצפורן ויקרע הערלה לבטל כוחה וחלילה לשנות מנהגינו לפרוע דוקא בשני צפרניים^מ.

כג. כבר אסרו גדולי עולם לפרוע במספריים והוא גורם אריכות זמן וצער להילד ובצפרניים הוא נעשה^מ.

כד. יש לומר דאיצטריך לחרבות צורים משום דבגדולים אי אפשר בצפורן והפריעה כשרה אף בכלי היכא דאי

(ט) הגה"ק בעל שפת אמת פרשת תצא תרנ"ו.

(מ) בית הלוי ב"י פי"ג.

(מא) קדושת לוי פרשת לך לך.

(מב) דרך פקודיך מערכת מילה חלק המחשבה אות י'.

(מג) ערוך השלחן י"ד סימן רס"ד סעי' ט"ז.

(מד) יעב"ץ בסוד ענין הצפורן מלא וצפורן חסר.

(מה) הגה"ק אדמור"ר ממונקאשט זצ"ל, אות שלום סימן ר"ס

ס"ג אות ט'.

שכר שמות - פרק י"ג ועונש יט

אפשר בצפורן. ממילא היכא דאפשר בצפורן אין הפריעה כשרה בכלי^מ.

כה. פורעין שכתב הרמב"ם הוא קריעה בצפורן דוקא והלכה למשה מסיני ואם לא קרע לא קיים המצוה ונסתר בזה מנהגי סאלוניקי^מ.

כו. בדין מצוות פריעה בלי קריעה בצפרניים חלילה לשום מוהל לשנות מקבלה שבידינו ורואה אני בזה פריצותא יתירה ואם בזדון יעשה וודאי על הבי"ד להעבירו מאומנותו^מ.

כז. המתחדשים לעשות פריעה בכלי ולא בצפרניים כמבואר ברמב"ם וטור שו"ע והפוסקים ד"ז כבר מחו להו על קדקדם בספר בנין ציון^מ.

כח. החותך עור הפריעה עם עור הערלה בשבת יש בו משום חובל בשבת^ג.

כט. בענין החדשות אשר נעשה על ידי מוהל אחד לחתוך שני העורות ביחד ואין צריך לעשות הפריעה בצפורן פשוט דעשיית פריעה צריך להיות דוקא בצפרניים והוא בקבלה לנו מאבותינו עד משה רבנו ע"ה כמו שיש לנו קבלה מה היא אתרוג וחושש אני (בהמוהל) אם הוא מנפשות

(מו) הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל שאלות ותשובות אחיעזר ח"ג סימן ס"ה ודלא כהמטעים בפ"י דבריו.

(מז) מהר"י דאנציג שאלות ותשובות מהרי"ד יו"ד סימן י"ט.

(מח) שאלות ותשובות אור המאיר סימן נ"ח, הגר"ם שפירא זצ"ל מלובלין.

(מט) שאלות ותשובות חלקת יעקב ח"ג סימן פ"א.

(נ) שאלות ותשובות עמק הלכה הרה"ג בוימעל.

עמלק ימ"ש ולדעתי יהי מתרה אותם שאם יוסיפו לעשות ככה שיפסלו לעדות כמו המכה איש ישראל^{נב}.

ל. אסור בכל אופן לשנות מצות מילה וחס ושלום לבטל מצות פריעה בצפורן^{נב}.

לא. הגר"ש עהרענפעלד זצ"ל גאב"ד מאטערסדארף זצ"ל לא רצה להיות סנדק במקום שמוהל לא עשה פריעה בצפרניים.

לב. וודאי שאסור לשנות אפילו כלשהו וכל שכן שלא לחתוך עור הפריעה ויש בזה משום חובל^{נב}.

לג. החותך עור הפריעה עם הערלה בבת אחת ביטל מצוות פריעה ואם הוא בשבת חייב כרת^{נב}.

לד. מוהל שמבטל קבלת ומסורת אבותינו במצות מילה פריעה ומציצה מעבירין אותו^{נב}.

לה. החותך עור הפריעה עם עור הערלה ואינו עושה פריעה בצפורן הוא הפקרות גדול ומי התיר להם לשנות מצות מילה המקובל ונהוג בכל ישראל^{נב}.

לו. וואו איז דערהערט געווארן חס ושלום צו משנה זיין

(א) הגה"ק מוהר"ל גרינוואלד גאב"ד דק"ק ערוגת הבושם שאלות ותשובות מגדלות מרקחים סימן פ"א.
(ב) הגאון הק' ציס"ע מרן רבי ישראל אלתר אדמו"ר מגור זצ"ל.

(ג) הגה"ק מוהר"י אדמו"ר מפאפא זצ"ל.
(ד) הגר"י יודלביץ זצ"ל שאלות ותשובות בית אב חמישאה סימן רע"ו רע"ז.

(ה) שאלות ותשובות לבושי מרדכי הגרמ"מ אפשטיין מסלבדקה.

(ו) הגה"ק כקש"ת מוהר"י קנייבסקי שליט"א מסטייפעלע.

וואו מען איז מקובל צו מאלען פון דורי דורות הישמע כזאת אין שום צד היתר לזה.¹²

לז. חס ושלום לשנות ולחתוך עור הפריעה ולבטל פריעה בצפרניים ופשוט מאד החותך עור הפריעה חייב משום חובל ובשבת חייב סקילה ואין לספק בזה כלל וחס ושלום לשנות אפילו כלשהו.¹³

לח. מצוות מילה לחתוך הערלה קודם ואחר כך לפרוע הקרום התחתון בצפורן דוקא והחותך ב' עורות ביטל מצוות פריעה והמוהל חייב משום חובל ובשבת חייב כרת.¹⁴

לט. על דרך המתחדשים שהמציאו לעשות מילה ופריעה בדרך חדש פשוט אצלי כביעתא בכיתחא דאסור לשנות מן הדין צורת המצוה כפי שנמסרו מפי משה בדור דור וכל המשנה קרוב לומר דלא יצא שאפילו מן התורה לא קיים המצוה כיון דשינה מצורת המצוה אינו חותך בסכין ואחר כך פורעין בידיים על ידי צפרניים.¹⁵

(נז) הגאון הגדול ר' אליעזר ש"ך שליט"א ראש ישיבת פונבי"ז.
(נח) הגאון הגדול רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א מפוסקי הדור בירושלים.

(נט) הגאון הגדול רבי מנשה קליין שליט"א מפוסקי הדור שאלות ותשובות משנה הלכות ט"ו חלקים. ועיין עוד באריכות בספרו מל ולא פרע.

(ס) הגאון הגדול רבי שמואל וואזנער שליט"א מפוסקי הדור שאלות ותשובות שבט הלוי יו"ד סימן קל"ב.

הודעה ואזהרה חמורה!!!

היות ווי עס איז געקומען צו אונזערע אויערן אז עס געפונען זיך געוויסע מוהלים קלי הדעת וועלעכע ווילען מבטל זיין די הייליגע מצוה פון מציצה בפה וואס אידן האבן דאס איינגעהאלטן מימות משה רבינו ע"ה, און באנוצען זיך מיט פארשידענע תירוצים, ווי עס האבען דאס געוואלט אלע יארן די רעפארמער מבטל זיין. אזוי ווי די גמרא זאָגט אין מסכת שבת דף קלג:

"אמר רב פפא האי אומנא דלא מייץ סכנה הוא ועברין ליי". אין פשוטן טייטש איז, אז א מוהל וואס ער מאכט נישט קין מציצה איז דאס בית דין מחויב איהם מעביר צו זיין פון מוהלות.

על כן זענען מיר מזהיר, דאס מיר וועלען מפרסם זיין ברבים די יעניגע מוהלים וועלעכע מאכען נישט מציצה בפה כדת וכדין, מען זאל זיי מעביר זיין פון מוהלות.

מיר זענען אויך מזהיר אלע אידן בכלל, ובפרט בני תורה ובני הישיבות זיי זאלן מהיום והלאה באין אופן נישט נעמען א מוהל וועלעכער מאכט נישט מציצה בפה ופריעה בצפרניים וחיתוך באיזמל.

השומע ינעם ותבא עליו ברכת טוב, און אין דעם זכות וועלען זיי האבען ערליכע קינדער.

עס זענען ליידער דא בעווה"ר געוויסע רבנים קלי הדעת וועלעכע האבען נייגונגען צו רעפארמיזעם און זענען נותן יד לפושעים צו העלפן מבטל זיין די מצוה פון מילה. על כן דריקען מיר דא איבער א קריאה קדושה פון די גרעסטע ערליכע גדולי הפוסקים פון היינטיגען דור, בכדי די בני תורה זאלן זיך נישט טועה זיין אחרי נביאי הבעל.

שכר שמות - פרק י"ג **ועונש** כג

בזכות מצות מילה כהלכתה יראנו השיי"ת את ישועתו ויצוה לנו את ברכתו הטובה, ויזכור לנו ברית ראשונים לחדש עלינו ימים כקדם ולהשיב שבות ציון וירושלים בב"א.

פנינים יקרים על פרשת השבוע

אכן נודע הדבר (שמות ב, יב)

כשהגבירו שלטונות רוסיא את קושי השעבוד, לקחו לצבא כמה מבני עירו של רבי חיים לייב אב"ד קלושין, מגדולי חסידי קאצק. זכריו הרב כי ידרוש בבית הכנסת בגלוי נגד הגזירה. העיירה שרצה אז מלשינים, ומקורביו פחדו, אבל הרב עשוי חלמיש. רק בקושי פועלים אצלו שידבר ברמיזה, יזכיר רק את חילול השבת הכרוך בעבודת הצבא, ולא ידבר נגד המלכות באופן ישיר.

פתח לראשונה הרב את דרשתו נגד המלשינים, אמר:

משה רבינו טען "אכן נודע הדבר". האם מתחילה הרהר על מעשי ה' וחשב שלית דין ודיין?

אלא, משה התקשה לדעת, מדוע אין הקב"ה בעצמו דן את בני ישראל והוא מייסרם על ידי המצרים. אחר שראה שיש מלשינים ביניהם, וחוטאים איש לרעהו, הבין שהם נענשים במדה כנגד מדה, אמר: "אכן נודע...".

שוב התלהב רבי חיים לייב, ואמר:

כתוב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה". פירשו הראשונים, כי הצדיקים, עובדי ה', עשו את עבודתם גם בלילה כדי לספק את המיכסות ולא לחלל שבת. אחרי שפרעה לא נתן להם תבן ללבנים, וציוה לעבוד יום ולילה, נאלצו גם הם לחלל את השבת; והרי בזכות השבת ישראל נגאלים, לכך נאנחו בני ישראל, כי ראו בזה חורבן העם ודחיית הגאולה. וכוונת הקב"ה בכגון דא ברורה לנו: שניווכח לדעת, כי כל גזירות הגלות לא באו אלא להעביר אותנו מעבודת ה', מעמידים אותנו בנסיון - וזהו גזירת הצבא...

שכר שמות - פרק י"ג ועונש כה

"אכן נודע הדבר - שהייתי תמה מה חטאו ישראל
מכל שבעים אומות? אבל רואה אני שראויים לכך
(רש"י)

תמה הרה"ק רבי מנחם מענדל זי"ע, האדמו"ר הזקן
מקאצק:

לכל "יהודי טוב" אין מראין מן השמים פגם בבני ישראל,
וכיצד זה הראו דוקא לגואל האמת משה רבינו את חסרונם?
השיב על שאלתו האדמו"ר מגור בעל "שפת אמת":
דוקא לגואל האמיתי מראים את המכה, על מנת שיתבונן
ויידע כיצד לרפאותה...

* * *

למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתיני (שמות ה, כב)

פירש רבי שמואל מסלאנים:

למה הרעות לעם הזה בזה ששלחתיני? אלה הצאן מה
חטאו, עד שמכולם בחרת כשליח להצלה דוקא בי, הגרוע
מכל...

